

тии⁴. Често се цитират и материали от гръцката възрожденска преса, най-вече за да се покажат на българската общественост прекомерните гръцки претенции спрямо българските земи и в частност спрямо региона на Пловдивския санджак⁵. Позиция, определена от разразилата се през този период силна полемика между българските и гръцките вестници относно спорните църковно-национални проблеми⁶.

Заимстват се материали и от чуждестранните печатни издания. Така например за статията си „Населението на тракийските градове“ цариградският вестник „Зорница“ използва данните, публикувани в бюлетина на Виенското географско дружество за 1877 г.⁷ Този род материали също съдържат важна информация по изследваната проблематика, още повече, че голяма част от първоизточниците са все още непознати за българската историография.

Многобройна информация по проблема българските възрожденски издания черпят непосредствено от своите дописници от различни селища на Пловдивския санджак. В тези дописки авторите (предимно местни културно-просветни дейци и общественици) съобщават кратки данни за големината на съответното населено място - най-вече за броя на къщите и по-рядко за броя на венчилата (семействата). Тези данни се опират на сведения от общините или на собствени наблюдения и впечатления на местните сътрудници на възрожденските издания. Това, от една страна, е предпоставка за относителната точност на информацията, но от друга, предполага неизбежно изкривяване на действителната картина под влияние на локалния патриотизъм - особено що се отнася до етно-религиозния състав на местното население.

Значителна слабост на този род публикации е и фактът, че те засягат почти изцяло само селищата с българско население, като често не се дава каквато и да било информация за числеността на небългарските жители (дори и спрямо смесените селища). Тази тенденция се откроява не само по отношение на отделните населени места в Пловдивския санджак, но и спрямо материалите, посветени на цели кази, като например описанието на селищата в Хаскьойската (Хасковската) каза, публикувано в „Цариградски вестник“ през 1852 г. или описанието на селата в Чирпанската каза, отпечатано във в. „Македония“ през 1870 г.⁸ И в двата посочени случая се отбелязва само броят на българските къщи в съответните населени места, като тези селища, които нямат българско население, дори не се споменават.

Този факт е разбираем до голяма степен, тъй като въпросните дописки и материали са подчинени на целите на тогавашното българско национално развитие и най-вече на необходимостта от опознаване на собственото етническо пространство. Това обаче затруднява изграждането на вярна представа както за об-